

ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԱՆՏԵՍՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ

1921 Թ. ՓԵՏՐՎԱՐՅԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹՅԱՆ

ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԻՑ ՄԵԿԸ

1920 թ. թուրք-հայկական պատերազմում հայկական բանակի ծանր պարտությունները կանխորոշեցին պատերազմում Հայաստանի պարտությունը: Օգտվելով ռազմաքաղաքական նպաստավոր իրավիճակից՝ Հայաստանի ռազմահեղափոխական կոմիտեն 1920 թ. նոյեմբերի 29-ին խորհրդային բանակի ուղեկցությամբ մտավ Իջևան, որտեղ հայտարարեց դաշնակցական կառավարության տապալման և Հայաստանի խորհրդայնացման մասին¹: Հռչակագրում Հայհեղկոմը խոստանում էր Խորհրդային Ռուսաստանի օգնությամբ վերականգնել երկրի քայքայված տնտեսությունը և կառուցել նոր կյանք:

1920 թ. դեկտեմբերի 2-ին մի կողմից ՌՍԴԽՆՀ լիազոր ներկայացուցիչ Բ. Լեզրանի և մյուս կողմից Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ներկայացուցիչներ Դրոյի և Համբարձում Տերտերյանի միջև Երևանում ստորագրվեց համաձայնագիր: Համաձայնագրով սահմանվում էր իշխանության խաղաղ փոխանցման սկզբունքները, որոնք հիմնականում հետևյալներն էին. Հայաստանում մինչև խորհուրդների համագումարի հրավիրումը իշխանությունը ժամանակավորապես անցնում էր ռազմահեղափոխական կոմիտեին, որի մեջ մտնում էին 5 կոմունիստ և 2 ձախ-դաշնակցական, Դաշնակցության և մյուս սոցիալիստական կուսակցությունների ներկայացուցիչները հալածանքի չէին են-

¹ Հայաստանի ազգային արխիվ (ՀԱԱ). ֆ. 113, ց. 1, գ. 1, թ. 1-2:

թարկվելու կոմունիստական կուսակցության դեմ նախկինում տարած պայքարի համար, Խորհրդային Ռուսաստանը երաշխավորում էր Խորհրդային Հայաստանի անկախությունը²:

Հայաստանի խորհրդայնացումից կարճ ժամանակ անց բոլշևիկյան իշխանությունը ակտիվ պայքար սկսեց, այսպես կոչված, ժողովրդի թշնամիների դեմ: Դեկտեմբերին ձերբակալվեցին ՀՀ նախկին կառավարության մի շարք անդամներ (այդ թվում նախկին վարչապետ Հ. Օհանջանյանը): Ավելի ուշ ձերբակալվեցին և արստրվեցին հայկական բանակի 1.000-ից ավելի սպաներ: Ձերբակալվածներին ուղարկեցին Բաքվի և Խորհրդային Ռուսաստանի բանտերը: Անխնա հալածվում էր հայ մտավորականությունը, կողոպտվում հայ գյուղացիությունը:

Ժողովրդի համբերության բաժակը լցվեց, և 1921 թ. փետրվարին ապստամբություն սկսվեց բոլշևիկյան իշխանությունների դեմ: Փետրվարի 18-ին ապստամբ ուժերը մտան Երևան: Բոլշևիկները և կարմիր զորամասերը հեռացան Ղամարլու (Արտաշատ):

Երևանի գրավումից անմիջապես հետո Սիմոն Վրացյանի գլխավորությամբ ստեղծվեց «Հայրենիքի փրկության կոմիտե», որը պետք է կառավարեր երկիրը մինչև կառավարության ձևավորումը: Կոմիտեն փետրվարի 18-ին ժողովրդին ուղղված իր առաջին ուղերձում կոչ արեց պաշտպանել կարգ ու կանոնը, խստիվ կատարել Կոմիտեի բոլոր կարգադրությունները³: Հայաստանի տա-

² Խատիսեան Ա., Հայաստանի Հանրապետության ծագումն ու զարգացումը, «Հայրենիք» ամսագիր, 1926 թ., հոկտեմբեր, էջ 101-102 (նշված վերնագրով Բոստոնի «Հայրենիք» ամսագրում 1925-1927 թթ. Ալեքսանդր Խատիսյանի հրատարակած հոդվածաշարը հետազայում առանձին հատորով հրատարակվել է Աթենքում և Բեյրութում: Տե՛ս Խատիսեան Ա., Հայաստանի Հանրապետության ծագումն ու զարգացումը, Աթենք, 1930, 367 էջ, Խատիսեան Ա., Հայաստանի Հանրապետության ծագումն ու զարգացումը, Պէյրուս, Բ հրատ., 1968, 488 էջ):

³ ՀԱԱ, ֆ. 37, ց. 1, գ. 9, թ. 5 և շրջ.:

րածքի մի մասի վրա վերականգնվեց անկախությունը, որը տևեց մեկ ու կես ամիս:

Հայ բոլշևիկները Խորհրդային Ռուսաստանի աջակցությամբ ապրիլի 2-ին մտան Երևան: Ավելորդ արյունահեղությունից խուսափելու համար որոշվեց Երևանը հանձնել առանց մարտի: «Հայրենիքի փրկության կոմիտեն», գորքը և մեծ թվով բնակիչներ Բաշ-Գառնի-Դարալագյազ գծով բռնեցին դեպի Ջանգեզուր տանող ճանապարհը, այնտեղից էլ անցան Պարսկաստան:

1921 թ. փետրվարյան ապստամբության պատճառները քննության ենթարկվեցին ինչպես Խորհրդային Հայաստանում, այնպես էլ նոր կազմավորվող սփյուռքում:

1920-1930-ական թվականների սփյուռքահայ հասարակական-քաղաքական միտքը ապստամբության պատճառների մեջ առանցքային էր համարում բոլշևիկյան իշխանությունների վարած բռնազրավումների և ձերբակալությունների քաղաքականությունը, գործադրած բռնությունները, արտաքին-քաղաքական խնդիրները լուծելու անկարողությունը: Փետրվարյան ապստամբության պատճառների մեջ էական էր նաև բոլշևիկների բացասական վերաբերմունքը դեպի ազգային խնդիրները: Ինչպես դիպուկ նկատել է Գարեգին Նժդեհը, ազգային խնդիրների մերժումով բոլշևիկները «կ'աշխատեին Հայաստանում կեանքի կոչել «նոր» հայը՝ անաստուած, անընտանիք, անհայրենիք»⁴:

Արևմտահայության և Արևմտահայաստանի խնդիրների հանդեպ խիստ բացասական վերաբերմունքի առաջամարտիկը Երևանի «Կոմունիստ» թերթն էր, որի հրապարակումների հետևանքների մասին է վկայում Արմեն Սևանը (Հովհ. Դևեճյան)⁵:

⁴ Նժդեհ Գ., Իմ պատասխանը, Սոֆիա, 1937, էջ 63:

⁵ Արմեն Սևան, Փետրուար 18-ի յեղափոխությունը, «Վեմ», 1936, Դ տարի, թիվ 1, էջ 95 (Արմեն Սևանը փետրվարի 18-ի աչքի ընկնող դերակատարներից մեկն է եղել, և

Արևմտահայության և Արևմտահայաստանի խնդրի հանդեպ «Կոմունիստ»-ի վերաբերմունքին կարելի է ծանոթանալ թերթից վերցված հետևյալ ընդարձակ մեջբերման մեջ. «Մենք կոմունիստներս և Հայաստանի Խորհրդային իշխանությունը բոլորովին չենք ցատում, երբ բանտրագիտացիական Հայաստանից իսպառ կոչնչանան տաճկահայ սպեկուլիանտներն ու թալանչիները, որ տասնեակ տարիների ընթացքում քամել են աշխատատեղի ժողովրդին, և տաճկահայ ինտելիգենտները, որ ժողովրդի մեջ սնել են այն հաւատը, որ փրկությունը իմպերիալիստական Եւրոպայից է գալու կամ Տաճկաստանի ոչնչացման մեջն է:...Մեզ համար «հայոց հարցը» տնտեսական անհրաժեշտութեան և սոցիալական արդարութեան խնդիր է:... Ուստի Հայաստանի Խորհրդային իշխանությունը դեն է շարտում «Միացեալ և անկախ Հայաստանի» ծրագիրը, որ մշակել էին Անտանտան ու հայ բուրժուաները՝ հայ եւ տաճիկ աշխատատեղիները ստրկացնելու և կողոպտելու համար»⁶:

Փաստորեն, բոլշևիկյան պաշտոնաթերթը հրապարակավ մարտահրավեր է նետում հայ մտավորականությանը, Արևմտահայաստանի խնդիրը համարում միայն սոցիալական և տնտեսական հարց: Ամենագավեշտալին այն է, որ հայ կոմունիստները Միացյալ Հայաստանի գաղափարը համարում են հայ և թուրք «աշխատավորությանը» կողոպտելու համար առաջացած մի հորինվածք: Կարծում ենք, «Կոմունիստ»-ի նմանատիպ հրապարակումները ոչ միայն չէին բխում հայ ժողովրդի շահերից, այլև ուղղակիորեն սադրիչ նպատակներ էին հետապնդում:

Փետրվարյան ապստամբության ղեկավարներից Կարո Սասունին նույնպես փաստում է, որ արևմտահայության դեմ պայքար-

⁶ «Վեմ»-ում հրապարակված նրա գրությունը ղեպքերի ճշգրիտ արձանագրությունն է, որ գրել է ղեպքերից անմիջապես հետո, թարմ տպավորության տակ):

⁶ «Կոմունիստ», Երևան, 26 դեկտեմբերի 1920 թ.:

րի «առաջամարտիկի դերը ստանձնել էր «Կոմունիստ» թերթը, որի հունվարյան երկու խմբագրականները խիստ գրգռիչ եղան⁷: «Մեզ հետ կամ մեզ դեմ» վերնագրով խմբագրականում ճնշում էր գործադրվում արևմտահայերի վրա, ովքեր իրենց լռությամբ դեմ էին արտահայտվում խորհրդային իշխանություններին: «Միացյալ և անկախ Հայաստանի խնդիրը» վերնագրված խմբագրականը դարձյալ ուղղված էր արևմտահայերի դեմ և «Բացորոշ կերպով ասում էր, թե «Տաճկահայաստանի անկախութեան մասին խօսք անելն իսկ անելորդ է. թե «յեղափոխական եւ դեմոկրատիկ» Թուրքիայի ոչ մի կտոր հողը չպետք է գրաւուի. թե իմպերիալիստների տուած երազներով սնելն անելորդ է, եւ թե նրանք, որ դեռ կը հանդգնին այդ յոյսերով ապրել՝ պիտի տրորուին եւ ճզմուին «յեղափոխական» ալիքների տակ: «Մենք,- ասում էին բոլշեիկները,- մեր ձեռքն ենք կարկառած «եղբայրական, յեղափոխական» Թուրքիային, եւ ովքեր, որ կ'ուզեն իրենց ծննդավայր դառնալ, պետք է գնան եւ ենթարկուեն Տաճկաստանի յեղափոխական իշխանութեան»⁸: Մեր կարծիքով, համաշխարհային հեղափոխության տենդով վարակված հայ բոլշեիկների այս պահվածքը առնվազն քաղաքական անհեռատեսության դրսևորում կարելի է համարել:

Ավելին, բոլշեիկները կարծում էին, որ արևմտահայերն են թուրքական իշխանությունների՝ Հայաստանի հանդեպ ունեցած վատ տրամադրվածության գլխավոր պատճառը⁹:

Բոլշեիկյան իշխանությունները երկրի և ազգաբնակչության խնդիրներին հետամուտ լինելու, արևմտահայ գաղթականների հոգսերը թեթևացնելու փոխարեն, վերջիններիս ստիպում

⁷ Սասունի Կ., Փետրուարեան ապստամբութիւնը, «Հայրենիք» ամսագիր, 1925 թ., հոկտեմբեր, էջ 95:

⁸ Նույն տեղում:

⁹ Նույն տեղում:

էին կովի ելնել «դաշնակցականների», «խմբապետների» և այլ կարգի «հակահեղափոխական տարրերի» դեմ, որպեսզի հաղթանակի բանվորաւոյուղացիական հեղափոխութիւնը, ինչից հետո, ըստ բոլշևիկների, գաղթականների դրութիւնը կբարելավվի¹⁰: Նրանք գաղթական արևմտահայերին էլ էին տրամադրում և մղում քաղաքացիական պատերազմի. «Գաղթականութեան շահերը պահանջում են, որ նա ակտիւ մասնակցէ յեղափոխութեան խորացման և ամրացմանը թէ քաղաքացիական կռիւ և թէ կոմունիստական շինարարական աշխատանքի ֆրոնտներում»¹¹: Փաստորեն, արևմտահայերի խնդիրները լուծելու փոխարեն, վերջիններիս հայ կոմունիստ ղեկավարները մղում էին «դասակարգային» պայքարի:

Կ. Սասունին նշում է, որ «դասակարգային» կովի անվան տակ բոլշևիկյան իշխանութիւնը առանձնահատուկ պայքար էր մղում արևմտահայ աշխատավորութեան դեմ¹²: Նրա պնդմամբ՝ բոլշևիկներին գայրացնում էր արևմտահայերի համերաշխ միասնականութիւնը, Արևմտյան Հայաստանի ազատագրման և անկախութեան վերանվաճման փայփայվող գաղափարը: Բացի այդ, ընչազուրկ արևմտահայերը պատրաստ էին առանց պառակտումների պայքարելու հանուն իրենց իրավունքների պաշտպանութեան՝ ընդդէմ բռնութիւնների և հալածանքների¹³:

Այսպիսով, տարագիր հայ գործիչների գնահատմամբ 1921 թ. փետրվարյան ապստամբութեան պատճառներից մեկը արևմտահայութեան հանդէպ բոլշևիկյան իշխանութեան ունեցած ակնհայտ թշնամական վերաբերմունքն էր: Իրենց հայրենի օջախները վերա-

¹⁰ «Կոմունիստ», 8 փետրվարի 1921 թ.:

¹¹ Նույն տեղում:

¹² Սասունի Կ., նշվ աշխ., էջ 95:

¹³ Նույն տեղում:

դառնալ ցանկացող, Արևմտահայաստանի ազատագրումը տենչացող այս մարդկանց բոլշևիկները մեղադրում էին «հեղափոխական թուրքիայի» դեմ «հանցանք» գործելու մեջ: Բոլշևիկների կողմից գործադրված բռնություններն առավել դաժանաբար էին կիրառվում արևմտահայերի նկատմամբ:

Թերևս նաև սրանով էր պայմանավորված այն փաստը, որ ապստամբների հիմնական մասն արևմտահայեր էին¹⁴:

Բացի արևմտահայության հանդեպ ունեցած արհամարհական վերաբերմունքից, բոլշևիկյան իշխանություններն անարգում էին Հայաստանի անկախության գաղափարն ընդհանրապես: Այս կապակցությամբ «Դրոշակ»-ի խմբագրականը մատնանշում. «Անվերջ ծաղրի առարկա էր արում Հայաստանի անկախութեան գաղափարը, հայիտյում ու սրբապղծում էին ժողովրդի բոլոր նւիրական հասկացողութիւնները և ամենագոեհիկ ձևով մարտահրաւեր էր ուղղում երկրին: Եւ արդիւնքը չուշացաւ: Ժողովուրդը չդիմացաւ բռնութեան, թալանին ու իր իդէալների գազանային ոտնահարումին և մի մարդու պէս ոտքի ելաւ»¹⁵:

Դեկտեմբերի 2-ի համաձայնագրով բոլշևիկները պարտավորվել էին պահպանել Հայաստանի անկախությունը: Անկախության արժեքն արդեն ճաշակած ժողովրդի համար խիստ ցավազին էր իր իշխանությունների կողմից այդ գաղափարի ոտնահարումն ու արհամարհանքը: Հայ ժողովուրդի բոլոր խավերն ակնկալում էին իշխանություններից անկախության ամրապնդում: Ինչպես գրում է Կ. Սասունին, «Հայաստանի անկախութեան հարցը, Տաճկահայաստանի ազատագրումը եւ առհասարակ բռնակալական

¹⁴ Միմոնյան Ա., Զանգեզուրի գոյամարտը 1920-1921 թթ., Երևան, 2000, էջ 418:

¹⁵ Խմբագրական, Փետրուարի 18, «Դրոշակ», 1926 թ., թիւ 2, էջ 39:

լուծերից ազատ մնալու խնդիրները մեծապես յուզում էին հասարակութեան միտքը»¹⁶:

Բոլշևիկների կողմից Հայաստանի անկախության գաղափարի ոտնահարման մասին է գրում նաև Հայրենիքի փրկության կոմիտեի անդամ Հակոբ Տեր-Հակոբյանը (Իրազեկ). «Հայ ժողովուրդը, որ Անկախ Հայաստանի եռագոյնի տակ եւ իր հարազատ Դաշնակցական իշխանութեան օրով, սովորել էր ազատ եւ ինքնանկախ կեանքի, խորհրդայնացած Հայաստանում նա ապրում էր իր ազատութիւնը կորցրած թռչունի նման, կալանաւորի վիճակում – շարունակական մղձաւանջի ու սարսափի ներքոյ»¹⁷: Կարծում ենք, Իրազեկի հայտնած այս մտահոգությունը ևս կարող էր հակաբոլշևիկյան ըմբոստության հասունացման պատճառ լինել:

Հայաստանի անկախության կորստի հանդեպ իր մտահոգություններն է հայտնում նաև ականավոր հասարակական-քաղաքական գործիչ Արշակ Ալպոյաճյանը: Լինելով դաշնակցությանն ընդիմադիր դիրքերում, վերջինս, այնուամենայնիվ խիստ վերապահումներով էր մոտենում բոլշևիկների իրականացրած քաղաքականությանը: «Հայաստան իր ինքնորոշ և հայացի դրոշմը կը կորսնցնէ վերստին, ռուսականութեան ենթարկուելով, մանաւանդ Դեկտ.ի վերջերը՝ երբ երկրի ներքին կառավարութիւնն իրապէս կ'անցնէր Չեկա-ին», - գրում է Ա. Ալպոյաճյանը¹⁸: Փաստորեն, նույնիսկ սփյուռքում գործող ոչ դաշնակցական գործիչներն էին քննադատում ազգային խնդիրների հանդեպ բոլշևիկների վարած քաղաքականությունը: Ա. Ալպոյաճյանի նման գործիչը

¹⁶ Սասունի Կ., Փետրուարեան ապստամբութիւնը, «Հայրենիք» ամսագիր, 1925 թ., նոյեմբեր, էջ 87:

¹⁷ Իրազեկ, Դաշնակցութիւնը եւ Փետրուար 18-ը, «Հայրենիք» օրաթերթ, Բոստոն, 19 փետրուարի 1931 թ.:

¹⁸ Ալպոյաճեան Ա., Անկախ Հայաստան, «Ամենուն տարեցոյցը» (կազմ. Թեոդիկ), ԺԶ Տարի, Կ. Պոլիս, 1922, էջ 250:

մտահոգություն էր հայտնում Հայաստանի անկախությունից հրաժարվելու հայ բոլշևիկների քաղաքականության հանդեպ:

Հետաքրքիր է Կ. Պոլսի «Ճակատամարտ» թերթի այն մեկնաբանությունը, որ ապստամբությունը պայքար էր անկախությունը վերանվաճելու համար: Թերթը գրում է. «Բայց անվիճելի է մեկ իրողութիւն, - Հայ ժողովուրդը թօթափելով դաժան և օտարոտի լուծ մը, ոչ մեկին ասպարէզ կը կարդայ: Ան կոուէր է եւ պիտի կոուի, բացարձակապէս անկախ եւ ազատ ապրելու համար»¹⁹: Բոստոնի «Հայրենիք» օրաթերթում մատնանշվում է նաև այն հանգամանքը, որ հայ ժողովրդի համար «ազատ եւ ինքնանկախ» ապրելուց անտանելի էր դարձել «շարունակական մղձաւանջի ու սարսափի ներքոյ»²⁰: Ժողովուրդն իսկապէս գիտակցում էր անկախության արժեքը²¹: «Հայրենիք» օրաթերթն այս պայմաններում բնական էր համարում, որ իրավիճակը հանգեւելու էր ընթացողության՝ «ապստամբութեան միջոցով փշրելու իրեն խեղդող շղթաները եւ վրէժխնդիր լինելու իր դահիճներից»²²: Փաստորեն, փետրվարյան ապստամբությունը սվյուտքում գնահատվում էր յուրովի՝ պայքար հայ ժողովրդի անկախության վերականգնման համար:

Այսպիսով, տարագիր հայ հասարակական-քաղաքական միտքը փետրվարյան ապստամբության գլխավոր պատճառներից մեկը համարում էր բոլշևիկների կողմից Հայաստանի անկախության գաղափարի ստորադասումը: Ժողովուրդը, ըստ հայ մտածողների, բոլշևիկների գալուց հետո ավելի զգաց անկա-

¹⁹ «Ճակատամարտ», Կ. Պոլիս, 2 մարտի 1921 թ.:

²⁰ «Հայրենիք» օրաթերթ, 19 փետրուարի 1931 թ.:

²¹ Արշակունի Ա., Փետրուարի ապստամբութիւնը, «Հայրենիք» ամսագիր, 1927 թ., փետրուար, էջ 46:

²² «Հայրենիք» օրաթերթ, 19 փետրուարի 1931 թ.:

խության կարևորությունն ու արժեքը, որի համար պատրաստակամություն հայտնեց զենք վերցնելու:

Անկախությունից զատ ոտնահարվում էին նաև այլ ազգային արժեքներ՝ դրանք որակվելով որպես բուրժուական ստեղծագործություններ: «Ազգի, հայրենիքի, ժողովրդապետության, ազատության, հաւասարության գաղափարները համարուեցան հակայեղափոխական հասկացողութիւններ: Հայ լեզուն անհետացաւ բոլոր պետական եւ հասարակական հիմնարկութիւններէն:... Լըզրանի հետ կնքւած համաձայնագիրը մոռացութեան տրուեցաւ ամբողջութեամբ», - գրում է Արմեն Սեւանը²³: Փաստորեն, սեփական իշխանության ամրապնդման, համաշխարհային հեղափոխության մասնիկը լինելու ակնկալիքով հայ բոլշևիկները 1921 թ. փետրվարյան ապստամբությանը նախորդող շրջանում որդեգրել էին համաշխարհային հեղափոխության գաղափարն ազգային արժեքներից վեր դասելու քաղաքականություն, որը սվիններով ընդունվեց ժողովրդի կողմից:

Այսպիսով, 1921 թ. փետրվարյան ապստամբության պատճառների մեջ, 1920-1930-ական թթ. սփյուռքահայ-հասարակական-քաղաքական մտքի գնահատմամբ, առանցքային էր ազգային խնդիրների վերաբերյալ բոլշևիկների ունեցած բացասական քաղաքականությունը, Արևմտահայաստանի և արևմտահայության խնդրի անտեսումը: Իրենց հայրենի օջախները վերադառնալ ցանկացող, Արևմտահայաստանի ազատագրումը տենչացող արևմտահայերին բոլշևիկները մեղադրում էին բանվորագյուղացիական հեղափոխությանը չաջակցելու, «հեղափոխական Թուրքիայի» դեմ «հանցանք» գործելու մեջ:

²³ Արմեն Սեւան, Փետրուար 18-ի յեղափոխութիւնը, «Վեմ», 1936, Դ տարի, թիւ 1, էջ 92:

Փետրվարյան ապստամբության իրականացման համար էական եղավ նաև բուլշևիկների կողմից Հայաստանի անկախության գաղափարի ստորադասումը: Բուլշևիկները ոտնահարեցին 1920 թ. դեկտեմբերի 2-ի համաձայնագրով Հայաստանի անկախությունը երաշխավորելու իրենց պարտավորությունը: Բուլշևիկների իշխանության գալուց հետո հայ ժողովուրդն ավելի զգաց անկախության կարևորությունն ու արժեքը, որի համար դիմեց ապստամբության:

KHACHATUR STEPANYAN

VIOLATION OF NATIONAL ISSUES AS THE CAUSE OF THE REBELLION IN 1921

SUMMARY

One of the causes of the February rebellion of 1921 in Armenia was the the policy of Bolsheviks towards national interests of the Armenian people. Western Armenians who aspired to libarate Western Armenia and return home were blamed for not supporting the revolution of workers and peasants and the Soviet power.

After Armenia's Sovietization and the beginning of the Bolsheviks' repressions the Armenian people felt more the importance and value of national independence and took up arms in February 1921.

**ПОПИРАНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ КАК ОДНА
ИЗ ПРИЧИН ФЕВРАЛЬСКОГО ВОССТАНИЯ 1921 Г.**

РЕЗЮМЕ

Одной из причин февральского народного восстания в Армении в 1921 г. стала политика большевиков по отношению к национальным интересам армянского народа. Желая освободить Западную Армению и вернуться в свои родные дома западных армян большевики обвиняли в том, что те не поддерживают рабоче-крестьянскую революцию и советскую власть.

После советизации Армении и начала большевистских репрессий армянский народ еще более почувствовал важность и цену национальной независимости, для чего и взялся за оружие в феврале 1921 г.